

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์อนันต์ เกตุวงศ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๖/๒๕๕๓

วันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๓

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มาตรา ๒๒ (เพิ่มมาตรา ๑๑๓/๑ วรรคสาม และวรรคสี่) มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

ประธานสภาผู้แทนราษฎรได้ส่ง เรื่อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ลงวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๓ ตามคำร้องของ นายมารุต บุนนาค และนายปรีชา สุวรรณทัต สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ กรุงเทพมหานคร พร้อมด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน ๔๑ คน เรื่อง การเสนอความเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติเพื่อเสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ลงวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๓ มีข้อความสรุปได้ดังนี้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้ง ๔๓ คน (ผู้ร้อง) มีความเห็นว่าบทบัญญัติมาตรา ๑๑๓/๑ วรรคสาม และวรรคสี่ ที่ได้เพิ่มเติมโดยมาตรา ๒๒ แห่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มีข้อความในวรรคสามว่า “ในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้น และพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นสังกัดอยู่ร่วมกันรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างในเขตเลือกตั้งนั้นด้วย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด” และมีข้อความในวรรคสี่ว่า “เงินได้ตามมาตรานี้ให้นำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน” เป็นบทบัญญัติที่มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๒ กล่าวคือ

๑) รัฐธรรมนูญมิได้ห้ามไม่ให้ตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเป็นรัฐมนตรี แต่มาตรา ๑๑๓/๑ กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งที่ได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีต้องรับผิดชอบชำระค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่าง จึงเป็นการกำหนดเงื่อนไขความเป็นรัฐมนตรีเฉพาะสำหรับบุคคลดังกล่าวเพิ่มเติมจากที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้

ย่อมส่งผลให้บุคคลดังกล่าวต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการจ่ายเงินจำนวนหนึ่งจากการที่ได้รับแต่งตั้ง ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่แตกต่างจากบุคคลทั่วไป ข้อความตามบทบัญญัติดังกล่าวจึงเป็นการละเมิดต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง และวรรคสาม

๒) ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๕ บัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาเป็นผู้แทนของปวงชนชาวไทย แต่มาตรา ๑๑๓/๑ วรรคสาม บัญญัติให้เฉพาะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเท่านั้นที่ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างเมื่อบุคคลดังกล่าวได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรี โดยไม่ได้บัญญัติถึงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อและสมาชิกวุฒิสภาที่อาจได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีได้เช่นกัน การบัญญัติเช่นนี้จึงมีลักษณะเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ และเป็นการบัญญัติโดยมุ่งหมายให้ใช้บังคับโดยก่อให้เกิดผลร้ายหรือความเสียหายแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง จึงขัดกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคสอง นอกจากนี้ยังเป็นการทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพรรคการเมืองที่มีฐานะทางการเงินดีที่สามารถจะรับภาระค่าใช้จ่ายดังกล่าวได้เท่านั้น จึงเป็นการเลือกปฏิบัติตามมาตรา ๓๐ และเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในทางการเมืองตามมาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง และมีผลเป็นการจำกัดมิให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งสามารถเป็นนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีได้โดยมิได้มีบทบัญญัติใด ๆ ในรัฐธรรมนูญรองรับหลักการที่กำหนดขึ้นดังกล่าวเลย

๓) การบัญญัติในร่างมาตรา ๑๑๓/๑ วรรคสาม ของร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมีผลเป็นการบังคับให้บุคคลผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งต้องชำระเงินค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้ง โดยนำมาบัญญัติไว้ในหมวดว่าด้วยบทกำหนดโทษ จึงถือได้ว่าเป็นมาตรการกำหนดโทษแก่บุคคล ทั้งที่ไม่มีกฎหมายใดบัญญัติห้ามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี ข้อความในบทบัญญัติดังกล่าวจึงเป็นการบัญญัติบทกำหนดโทษแก่บุคคลโดยไม่มีบทกำหนดความผิดไว้ตามกฎหมายอันเป็นการขัดต่อหลักกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่และขัดต่อหลักการ “ไม่มีโทษโดยไม่มีความผิด และไม่มีความผิดโดยไม่มีกฎหมาย” ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ รับรองไว้อย่างแจ่มชัด และเมื่อเทียบเคียงกับการพ้นจากตำแหน่งในกรณีอื่น เช่น มาตรา ๑๑๘ (๔) (๕) หรือ (๖) และมาตรา ๑๓๓ (๔) (๕) และ (๖) ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งต้องมีการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างเช่นกัน แต่มาตรา ๑๑๓/๑ วรรคสาม บัญญัติให้ต้องเสียค่าใช้จ่าย ดังนั้นจึงขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้ร้องจึงเสนอความเห็นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร เพื่อพิจารณาส่งความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๒๖๒ เพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่า มาตรา ๑๑๓/๑ วรรคสาม

และวรรคสี่ ของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เป็นข้อความที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๒ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญรับเรื่องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๒ ตามคำร้องที่ส่งผ่าน ประธานสภาผู้แทนราษฎร โดยมีประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยว่า มาตรา ๑๑๓/๑ วรรคสาม และวรรคสี่ ซึ่งเพิ่มโดยร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มาตรา ๒๒ มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๒ หรือไม่

โดยมาตรา ๒๒ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๑๓/๑ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑

“มาตรา ๑๑๓/๑ ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษผู้ใดฐานกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และผู้นั้นเป็นผู้ทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม หรือเป็นผู้กระทำการใดอันเป็นเท็จเพื่อจะแก้งัดให้ผู้สมัครถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งหรือเพื่อให้ไม่มีการประกาศผลการเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๑/๑ วรรคสอง อันเป็นเหตุให้ต้องมีการเลือกตั้งใหม่ ในหน่วยเลือกตั้งหรือเขตเลือกตั้งใด ให้ศาลมีคำพิพากษาว่าผู้นั้นต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายสำหรับการเลือกตั้งใหม่นั้นด้วย ทั้งนี้ โดยคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมศาล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

ในกรณีที่มิผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายสำหรับการเลือกตั้งใหม่หลายคน ให้ทุกคนรับผิดชอบค่าใช้จ่ายร่วมกันอย่างลูกหนี้ร่วม

ในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรี ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นและพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นสังกัดอยู่ร่วมกันรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างในเขตเลือกตั้งนั้นด้วย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

เงินได้ตามมาตรานี้ให้นำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน”

๑) การที่ผู้ร้องเห็นว่า มาตรา ๑๑๓/๑ กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งที่ได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรี ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างนั้นเป็นการกำหนดเงื่อนไขความเป็นรัฐมนตรีเฉพาะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดังกล่าวเพิ่มเติมจากที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ทำให้ต้องมีภาระหน้าที่ความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นเงื่อนไข

ที่แตกต่างจากบุคคลทั่วไป จึงขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง และวรรคสาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน” และวรรคสามบัญญัติว่า “การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้” เนื่องจากรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในขณะเดียวกันมิได้” ดังนั้น เมื่อมีการแต่งตั้งให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นจะต้องพ้นจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๔ วรรคสอง คือพ้นจากตำแหน่งในวันถัดจากวันที่ครบ ๓๐ วัน นับแต่วันที่มิพระบรมราชโองการแต่งตั้งซึ่งสอดคล้องกับมาตรา ๑๑๘ (๗) วรรคสอง และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๕ (๒) กำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่างภายใน ๔๕ วัน นับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลง

เมื่อรัฐธรรมนูญกำหนดให้นายกรัฐมนตรีต้องแต่งตั้งจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร... ดังนั้น เมื่อตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลงเพราะได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี และเป็นสาเหตุให้ต้องมีการเลือกตั้งใหม่ ซึ่งทำให้ต้องเสียงบประมาณในการเลือกตั้งเพิ่มขึ้นโดยไม่จำเป็น เพราะมีทางเลือกอื่นที่สามารถแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีโดยไม่ต้องมีการเลือกตั้งใหม่ คือแต่งตั้งจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ หรือบุคคลภายนอกเพื่อให้เป็นรัฐมนตรีได้ ด้วยเหตุผลดังกล่าว มาตรา ๑๑๓/๑ จึงกำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งที่ได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่าง ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสามารถตัดสินใจได้ว่าจะจะเป็นรัฐมนตรีโดยวิธีใดก่อนการเลือกตั้ง โดยไม่ต้องจ่ายเงินค่าเลือกตั้งซ่อมดังกล่าว และมาตรา ๑๑๓/๑ นี้ใช้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งทุกคน โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ จึงไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง และวรรคสาม

๒) กรณีที่ผู้ร้องเห็นว่า มาตรา ๑๑๓/๑ กำหนดให้เฉพาะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเท่านั้นที่ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้ง โดยไม่กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ และสมาชิกวุฒิสภาต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายด้วย เป็นการมุ่งหมายให้ใช้บังคับก่อให้เกิดผลร้ายหรือเสียหายแก่บุคคลกลุ่มสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งโดยเจาะจง

จึงเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคสอง และมาตรา ๓๐ นั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า เนื่องจากมาตรา ๑๑๓/๑ มีความมุ่งหมายที่จะป้องกันมิให้มีการเลือกตั้งซ่อมอันเนื่องมาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีด้วยเหตุผลดังกล่าวแล้ว ดังนั้น ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีความต้องการจะเป็นนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีโดยไม่ประสงค์จะรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งก็สามารถหลีกเลี่ยงการสมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งได้โดยไปลงสมัครในแบบบัญชีรายชื่อ หรือไม่ต้องลงสมัครรับเลือกตั้งหรือไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ยังสามารถเป็นรัฐมนตรีได้ และเหตุที่มาตรา ๑๑๓/๑ มิได้กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อและสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งก็เพราะว่าไม่มีกฎหมายใดกำหนดให้มีการเลือกตั้งซ่อมตำแหน่งที่ว่างนั้น ดังนั้น จึงไม่ถือว่าเป็นการขัดกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคสอง เพราะใช้มาตรา ๑๑๓/๑ กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเหมือนกันทุกคน มิได้เจาะจงบังคับแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด และไม่ขัดกับมาตรา ๓๐ เพราะไม่ได้เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งบุคคลหนึ่งบุคคลใดโดยเฉพาะ

๓) ในส่วนที่ผู้ร้องเห็นว่า มาตรา ๑๑๓/๑ บังคับให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้ง โดยบัญญัติไว้ในหมวดว่าด้วยบทกำหนดโทษ จึงถือเป็นมาตรการกำหนดโทษแก่บุคคล ทั้งที่ไม่มีกฎหมายใดบัญญัติห้ามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี บทบัญญัติมาตรา ๑๑๓/๑ จึงเป็นการกำหนดโทษแก่บุคคลโดยไม่มีการกำหนดความผิดไว้ตามกฎหมายจึงขัดต่อหลักกฎหมาย และมาตรา ๓๒ ของรัฐธรรมนูญที่รับรองไว้อย่างชัดเจน พิจารณาแล้วเห็นว่า มาตรา ๑๑๓/๑ ที่กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งที่ได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งนั้นด้วยเหตุผลที่สืบเนื่องมาจากการที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นยอมรับให้แต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรี อันเป็นเหตุให้ต้องมีการเลือกตั้งอีกครั้งในเขตเลือกตั้งนั้น เพื่อให้ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนใหม่มาแทนตำแหน่งที่ว่างลงดังกล่าว ซึ่งรัฐจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งโดยไม่จำเป็น โดยที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นรู้อยู่แล้วว่าจะต้องมีการเลือกตั้งซ่อม ดังนั้น เพื่อรักษาผลประโยชน์ของประเทศ โดยส่วนรวมจึงมีการบัญญัติมาตรา ๑๑๓/๑ ขึ้น และไม่ถือว่าการกำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งนั้นเป็นความผิดทางอาญา ทั้งไม่ถือว่าเป็นการลงโทษแต่ประการใด หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ใดไม่ประสงค์จะเป็นนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีก็ไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งโดยยังคงเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต่อไปได้ แต่ถ้ามีความประสงค์จะเป็น

นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีโดยไม่ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งก็สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ซึ่งสามารถเป็นนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีได้เช่นกัน ส่วนการพ้นจากตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๘ (๔) (๕) และ (๖) และมาตรา ๑๓๓ (๔) (๕) และ (๖) นั้นเป็นการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอย่างแท้จริงตามเหตุที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ แต่ตามมาตรา ๑๑๘ (๗) เป็นการสิ้นสุดสมาชิกภาพเพราะได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีตามความสมัครใจและความพอใจของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นเอง และส่งผลให้ต้องมี การเลือกตั้งซ่อม ดังนั้น การกำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งที่ได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีดังกล่าวต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่าย จึงมีเหตุผลอย่างพอเพียง หากผู้ร้องจะคิดว่าเป็นการเลือกปฏิบัติ แต่ก็ไม่อาจคิดได้ว่าไม่เป็นธรรมแต่ประการใด และไม่ถือว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐

ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงวินิจฉัยว่า มาตรา ๑๑๓/๑ วรรคสาม และวรรคสี่ ซึ่งเพิ่มเติมโดยร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มาตรา ๒๒ มีข้อความไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๒ แต่อย่างไร

ศาสตราจารย์อนันต์ เกตุวงศ์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ